

ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ 21 & ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ, Π. ΦΑΛΗΡΟ

ΤΗΛ-FAX: 210 9851164, www.neapaideia.edu.gr , E-mail: info@neapaideia.edu.gr

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 28 ΜΑΪΟΥ 2012

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡ. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Γιατί η ηθική αρετή έχει σχέση (καταγίνεται) με τις ηδονές και τις λύπες* γιατί για χάρη της ηδονής κάνουμε τα πιποτένια (τα ανάξια) πράγματα, ενώ εξαιτίας της λύπης απέχουμε (μένουμε μακριά) από τα ωραία πράγματα. Για τούτο πρέπει να έχουμε πάρει εκείνη την αγωγή από την πιο μικρή ηλικία, όπως λέει ο Πλάτωνας, ώστε και να χαιρόμαστε (που θα μας κάνει να χαιρόμαστε) και να λυπούμαστε για όσα πρέπει* γιατί αυτή είναι η σωστή παιδεία. Δεν πρέπει λοιπόν να πούμε μόνο έτσι, ότι η αρετή είναι συνήθεια, αλλά και τι λογής (συνήθεια) είναι. Πρέπει λοιπόν να πούμε ότι κάθε αρετή, όποιου πράγματος είναι αρετή, και το ίδιο το πράγμα το κάνει να φτάσει στην πιο τέλεια κατάστασή του και το βοηθά να εκτελέσει με το σωστό τρόπο το έργο του, όπως (για παράδειγμα) η αρετή (το χάρισμα) του μαπιού κάνει και το μάτι αξιόλογο και το έργο του* γιατί βλέπουμε καλά με την αρετή (την αξιότητα) του μαπιού. Κατά τον ίδιο τρόπο η αρετή του αλόγου κάνει το άλογο αξιόλογο και κατάλληλο (ικανό) να καλπάζει και να φέρει (να κουβαλάει) τον καβαλάρη (τον αναβάτη) και να υπομένει την επίθεση των εχθρών χωρίς να κλονίζεται από τη θέση του. Αν λοιπόν αυτό συμβαίνει έτσι σε όλα τα πράγματα, (τότε) και η αρετή του ανθρώπου θα μπορούσε να είναι η συνήθεια, με την οποία ο άνθρωπος γίνεται καλός (ενάρετος) και με την οποία θα εκτελεί καλά το δικό του έργο.

Για τα θέματα B1. Και B2. , οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές και συνοπτικές και χρήζουν περειαίρω ανάπτυξης.

B1. Η ηθική αρετή έχει άμεση σχέση με τις ηδονές ή τις λύπες. Ηδονή είναι η ευχαρίστηση, το ευχάριστο συναίσθημα που δοκιμάζει κανείς από τις ηθικές πράξεις, ενώ λύπη είναι ακριβώς το αντίθετο συναίσθημα. Η αποχή από τις αρχικές απολαύσεις καθιστά ευτυχή το σώφρονα, ενώ ο ακόλαστος και ο αχαλίνωτος στις αρχικές απολαύσεις λυπάται για την αποχή αυτή. Αυτός που δε δειλιάζει προ των επικίνδυνων καταστάσεων, ο ανδρείος, χαιρείται για τη στάση του αυτή, ενώ ο δειλός λυπάται. Οπότε η ηθική συνδέεται στενά με συναισθήματα κι επιθυμίες. Και στον Πλάτωνα συναντούμε την ίδια ιδέα, ότι δηλαδή η ηδονή και η λύπη παίζουν αποφασιστικό ρόλο στη ζωή των ατόμων και των κοινωνιών. Ο Αριστοτέλης όμως συστηματοποίησε πιο πολύ από το δάσκαλό του την εξέταση των συναισθημάτων και τα ανπιμετώπισε με λιγότερη αυστηρότητα από τον Πλάτωνα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο σχετικό αυτό χωρίο διακρίνουμε κάτι από τα πρώτα βήματα της ψυχολογίας, της οποίας θεμελιωτής θεωρείται από πολλούς ο Αριστοτέλης. Τέλος,

υπάρχουν και «κακές» ηδονές, για χάρη των οποίων ο άνθρωπος φτάνει στο σημείο να κάνει ανάξια πράγματα.

B2.

α) Έξη, κατά τον Αριστοτέλη, είναι μία ικανότητα προς επιτέλεση μιας ενέργειας. Την ικανότητα αυτή αποκτάμε με τις συχνές επαναλήψεις της ίδιας ενέργειας. Με την επανάληψη μιας ενέργειας ή λειτουργίας επέρχεται στο άτομο μια ποιοτική μεταβολή, που το καθιστά ικανό να εκτελεί ευκολότερα και τελειότερα τη συγκεκριμένη ενέργεια ή λειτουργία. Άρα έξη είναι η σταθερή ποιότητα που αποκτήθηκε από την ψυχή και με την οποία εκτελεί κάποιο έργο.

Έργο είναι ο συγκεκριμένος προορισμός που έχει αναθέσει σε καθετί σε αυτό τον κόσμο η φύση· υπάρχει λοιπόν έργο του ματιού, έργο του αλόγου, έργο του ανθρώπου, έργο του χεριού, έργο του ποδιού. Σε άλλα χωρία στα Ηθικά Νικομάχεια ο Αριστοτέλης θα μιλήσει για το έργο που επιτελεί ο κάθε «τεχνίτης» παράλληλα με το έργο του ανθρώπου.

Αρετή είναι τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας. Για τα άλλα όντα, η λέξη αρετή σημαίνει το χάρισμα, την ικανότητα, την αξιότητα, το προσόν, την ιδιότητα, το προτέρημα.

β) Η αρετή, διαπιστώνει ο Αριστοτέλης, αποτελεί μια μορφή έξης. Στη συνέχεια διερευνά τι είδους έξη είναι η ηθική αρετή και τη διαφορά της με τις άλλες. Η αρετή επιτελεί δύο βασικές λειτουργίες : 1. τελειοποιεί το κάθε πράγμα, το φτάνει δηλαδή στην πιο τέλεια κατάστασή του, 2. βοηθά το κάθε πράγμα να εκτελέσει σωστά το προορισμένο για αυτό έργο. Ακολουθώντας ο Αριστοτέλης παραθέτει παραδείγματα για να τεκμηριώσει τα λεγόμενά του και συμπεραίνει ότι η ανθρώπινη αρετή είναι μια έξη που καθιστά και τον ίδιο τον άνθρωπο αγαθό, ενάρετο αλλά και του παρέχει τη δυνατότητα να επιτελέσει με επιτυχία το έργο που του έχει αναθέσει η φύση.

B3. Σχολικό βιβλίο : σελ.141 «Είκοσι χρόνια.... αν είναι να σωθεί η αλήθεια;»

B4.

- σχεδόν: άπεχόμενος, άπεχόμεθα
- αχάριστος: χαίρων, χαίρειν
- ασήμαντος: σημείον
- ενδεής: δεῖ
- πρόφαση: φησίν
- διαμονή: μέναι
- άρπιος: άρετή
- τελεσίδικος: άποτελεῖ
- δημαγωγός: ἤχθαί
- καταδρομικό: δραμεῖν

ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α

ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ 21 & ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ, Π. ΦΑΛΗΡΟ

ΤΗΛ-FAX: 210 9851164, www.neapaideia.edu.gr, E-mail: info@neapaideia.edu.gr

Γ1. Στρατιώτες Αθηναίοι και σύμμαχοι, στον αγώνα, ο οποίος θα γίνει σε λίγο, όλοι ανεξαιρέτως έχομε το ίδιο συμφέρον. Καθένας από εμάς, όπως άλλωστε και από τους εχθρούς μας, πρόκειται ν' αγωνισθεί υπέρ της προσωπικής του σωτηρίας και συγχρόνως υπέρ της πατρίδας, εφόσον νικήσουμε στην επικείμενη ναυμαχία, θα μπορέσουμε να ξαναδούμε ο καθένας τη δική του πατρίδα. Οφείλομε όμως να μη χάνουμε το θάρρος μας, ούτε να παθαίνουμε ό,τι παθαίνουν οι πρωτόπειροι, οι οποίοι, όταν νικηθούν στον αρχικό αγώνα, βρίσκονται στη συνέχεια κάτω από τη διαρκή προσδοκία παρόμοιας ατυχίας. Αλλ' όσοι από σας είστε Αθηναίοι, και ως εκ τούτου έχετε μεγάλη πείρα από πολέμους, όσοι από σας είστε σύμμαχοι και επομένως διαρκείς σύντροφοι των αγώνων μας, οφείλετε να θυμάσθε πόσο εντελώς απροσδόκητα πράγματα μπορούν να συμβούν στους πολέμους.

Γ2. ἀχών — ἀχῶνας

ναυεῖν — (ᾧ) ναῦ

ὄπερ — αἵτεπερ

πρώτοις — προτέροις

σφαλέντες — εφθαλείει

κρατήσωμεν — κράτει

ἐπιδαῦν — ἐφοραῖν

παυχεῖν — πείδεσθαι

ἔλουεῖν — ελοῖν

μνησθησε — ἐμνήσθησαν

Γ3. α. ερασιῶται: επιθετικός προδιορισμός στο ἄνδρες

τψ: δοσιμή προσωπιμή στο ἔσθι

ἀθυμῆν: τελικό απαρέμφατο ως υποκ. στο οὐ κρή

τῶν ἀνθρώπων: κενική διαιρετική στο οἱ ἀπειρότατοι

ταῖς Συμφοραῖς: δοσιμή αντικειμενική στο ὄμοιον

τῶν παραλόγων: αντικείμενο στο μνησθησε

β. Ὁ Νικίας εἶπεν, εἰ κρατήσασιν / κρατήσασιν ταῖς ναυεῖν, εἶναι τψ τὴν ὑπάρχουσαν που οἰκίαν πόλιν ἐπιδαῖν.

Ὁ Νικίας εἶπεν ὅτι, εἰ κρατήσασιν / κρατήσασιν ταῖς ναυεῖν, εἶη τψ τὴν ὑπάρχουσαν που οἰκίαν πόλιν ἐπιδαῖν.